

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN **501**

P.J. Trimp

Achterdeur als noodingang?

MEDITATIEF **506**

J.A. Roose

Waarom ben je boos?

WANDELEN MET GOD **507**

J. Luiten

Vader draagt je

KERKGESCHIEDENIS **509**

P. Houtman

Arnbrosius' dagelijks werk

KERK EN MUZIEK **511**

J. Smelik

Een regeling voor
de kerkmuziek

LIED VAN DE WEEK **514**

J. Smelik

Lied 178: Jezus, om uw
lijden groot

en verder...

Boekbespreking

Meeglezen

Uit de kerken

KERKELIJK LEVEN / P.J. Trimp

ACHTERDEUR ALS NOODINGANG?

Naar een overlegorgaan?

Het kwam als een verrassing en het trok meteen de aandacht in de pers: 'vrijgemaakte deputaten willen interkerkelijk overlegorgaan'. Reacties binnen en buiten de vrijgemaakte kerken waren positief. Hoksbergen noemde het een koerswijziging: "Tot nu toe vormde de kerkelijke verdeeldheid voor de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt) altijd een blokkade om tot officieel kerkelijk contact te komen, wanneer kerkelijke eenheid daarvan niet het duidelijk doel was" (ND 17 oktober 1998, pag. 7). Deputaten kerkelijke eenheid (KE) hebben op de tafel van de GS Leusden 1999 een voorstel neergelegd om groen licht te krijgen voor een vervolgoedracht: "een onderzoek te doen naar de mogelijkheden om te komen tot een Overlegorgaan waarin gesprekspartners namens verschillende kerken en groeperingen (bijv. CGK, NGK, Gereformeerde Bond) elkaar ontmoeten voor gesprek en informatie over actuele zaken en bezinning daarop" (Rapport Deputaten KE aan de GS Leusden, blz. 50).

Is dit inderdaad een koerswijziging?

Is zo'n overlegorgaan een veredelde vorm van het befaamde Contact Orgaan van de Gereformeerde Gezindte (COGG) dat we toch altijd hebben afgewezen?

Betekent zo'n overlegorgaan een tegemoet komen aan de wens van de Nederlands Gereformeerde Kerken die op hun Landelijke Vergadering 1998 besloten de GS Leusden 1999 uit te nodigen voor een vorm van landelijk contact?

Op verzoek van de redactie wil ik – vanuit dit deputaatschap (algemene sectie) – iets vertellen over de achtergronden, moeiten en mogelijkheden bij zo'n overlegorgaan.

Midden in de praktijk

Deputatenrapporten krijgen niet altijd de belangstelling die ze verdienen.

Je hoort wel eens de klacht dat deputaten ver van het gewone kerkvolk afstaan en steeds meer een eigen afgesloten wereld vormen. Ook Deputaten KE krijgen te horen dat ze nogal van de plaatselijke praktijk af staan. Ze bedenken

mooie regels en **handreikingen** die vervolgens moeilijk in de praktijk toe te passen zijn.

Verwijderen deze deputaten zich steeds meer van de ontwikkelingen ter plaatse, **waar** het hart van het kerkelijke leven klopt?

Als Deputaten KE onderkennen wij dit risico.

Toch menen we genoeg voeling te hebben met de **plaatselijke** kerken. Zo hebben **we** een uitgebreide adviesdienst, **waar** we ingaan op vragen die kerkenraden en commissies aan ons voorleggen.

In november 1997 hebben we een conferentie 'Werken aan eenheid' belegd waarop 232 afgevaardigden uit ca. 120 kerken aanwezig waren.

Bovendien hebben **we** via vragen-

formulieren een aktueel beeld gekregen **van** wat er **plaatselijk** zoal speelt.

U kunt dat **allemaal** lezen in het rapport dat **we** aan de GS Leusden hebben voorgelegd.

Deputaten KE hebben een **duidelijke** instructie mee gekregen om de kerkelijke eenheid te bevorderen.

Naast het contact houden **met** plaatselijke kerken in verband **met** plaatselijke **samensprekingen** hebben we ook de taak *landelijke* ontwikkelingen *in andere kerkgemeenschappen en groeperingen te volgen en daarop te reageren, wanneer daar uit het oogpunt van kerkelijke eenheid reden voor is.*

De gedachte aan een overlegorgaan is in feite ook uit de praktijk opgekomen of beter gezegd uit de nood geboren.

Twee opvallende **momenten** uit twee gesprekken deden deputaten die kant **opkijken**.

Te weten in een gesprek met afgevaardigden van de Nederlands Gereformeerde **Kerk** (leden van de Commissie voor Contact en Samenspreking (CCS)) en in een gesprek met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond.

We halen iets uit deze achtergrond even op.

Contact met de NGK en Gereformeerde Bond

Zoals bekend heeft de GS Berkel en Rodenrijs 1996 in een brief aan de Landelijke Vergadering van de NGK duidelijk gemaakt dat er momenteel geen **samenspreking** in zit tenzij de NGK bereid is de aangegeven belemmering op te **ruimen**. Op 24 april 1997 hebben deputaten KE gesproken met de leden van de CCS en de besluiten van **Berkel** toegelicht.

In dat gesprek bleek teleurstelling over **het** feit dat de verschillen tussen beide **kerken** van zo'n aard zijn dat ze een verhindering vormen om het gesprek met het oog op **kerkelijke** eenheid voort te zetten.

Volgens ons heeft de NGK de sleu-

tel voor de kleine oecumene in **h**-den.

Namens de **nederlands** gereformeerde afgevaardigden benadrukte Prof. Dr. H. Geertsema dat zij **behoefte** hebben om te komen tot een 'blijvend landelijk contact, waarin bijvoorbeeld de vraag **aan** de orde komt welke ruimte voor vragen en verschillen er is in de **kerk** van Jezus Christus. In zo'n contact kunnen ook **vragen aan** de orde worden **gesteld**, hoe onze cultuur te confronteren met **het** evangelie. Zulke gesprekken vragen een zekere ruimte, naast een duidelijke band aan de confessie" (Rapport deputaten KE, blz. 47).

Op 27 november 1997 hadden deputaten kerkelijke eenheid een interessante ontmoeting met het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond.

Zo'n eerste officieel contact kun je terecht te typeren als een historisch moment.

Er is gesproken over de **kerk**, **het** verbond en het Samen op Weg proces met de **positiebepaling** van de Gereformeerde Bond daarin.

De Gereformeerde Bond heeft **contacten** met de CGK zonder pretentie in de richting **van** kerkelijke eenheid.

Ook in dit gesprek bleek een **stuk** herkenning en geestelijke verbondenheid.

De Gereformeerde Bond zou best ook met ons een soortgelijk contact als met de CGK willen hebben met als inhoud: "elkaar **aanspreken en bemoedigen** vanuit de gereformeerde belijdenis.

Ook **aktuele** thema's als schriftgezag en ontwikkelingen in de samenleving kunnen gespreksthema's zijn" (Rapport DKE, **blz.** 48).

Deze **twee** gesprekken hebben deputaten **aan het** denken **gezet** over de vraag of het niet zinvol zou zijn op de een of andere manier contact te houden met kerken en groeperingen waarmee het gesprek om te komen tot kerkelijke eenheid nu **niet** mogelijk lijkt.

KERNREDACTIE:

DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP,
DRS. A.L.Th. DE BRUIJNE.

OVERIGE REDACTIELEDEN:

DRS. R. TER BEEK, DRS. B. BOS,
DRS. G. GUNNINK, DRS. I.D. HAARSMA,
DRS. P. HOUTMAN,
PROF. DRS. B. KAMPHUIS,
DRS. B. LUITEN, DRS. K. DE VRIES.

MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS. C.J. HAAK,
J.M. DE JONG, DR. J. SMEUK,
DRS. H. VELDMAN.

REDACTIE-ASSISTENT:

H. PRINS, Buiten Nieuwstraat 86-7, 8281 AX
Kampen, Tel. (038) 3331335

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA Kampen.

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES:

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.,
Postrekening 406040 t.n.v.,
De Reformatie, Goes, Postbus 25, 4460 AA
Goes. Tel. (0113) 215591.

ABONNEMENT:

f 90,00 per jaar; f #,W per halfjaar, studenten f 74,50 per jaar (binnenland). Buitenland: f 149,00 per jaar (Europa zeepost).

Een abonnement kan per maand ingaan, maar slechts beëindigd worden uiterlijk twee maanden voor het verstrijken van de betalingstermijn (opzegging van jaarabonnement vóór 1 november, van een halfjaarabonnement vóór 1 juni).

Losse nummers f 2,05 (excl. Porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij

 de Stichting Bralectah.

Tel. (0521) 515946.

ADVERTENTIES:

Prijs: f 0.95 per mm. Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

12 18 d.j.e.

In zo'n contact wil je doorspreken over de waarde van de belijdenis, over theologische, ethische vragen die de betrokken gesprekspartners **gemeenschappelijk** hebben.

De status van zo'n 'interkerkelijk' overleg moet natuurlijk wel helder zijn.

Deputaten KE zeggen ook duidelijk dat de doelstelling niet primair gericht is op de kerkelijke eenheid.

We stellen vast dat we om duidelijke redenen momenteel geen kerkelijke zaken kunnen doen met b.v. NGK en de Gereformeerde Bond. Hebben **we** dan helemaal geen boodschap aan elkaar?

Moet het **een** kwestie van alles of niets **zijn**?

Is het misschien alles of iets?

We hebben toch iets met elkaar en kunnen **we** dan niets met elkaar?

Zeker na de uitvoerige gesprekken met de NGK en de korte ontmoeting met de Gereformeerde Bond blijft zo'n vraag hangen.

Interkerkelijk contact in overheidszaken

We hebben **ook** gekeken naar een ander **soort** interkerkelijk contact. Sinds de GS Berkel en Rodenrijs 1996 zijn **onze** kerken deelnemer van het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (het CIO), waar verschillende kerken elkaar ontmoeten om met elkaar door te spreken over zaken die op het terrein van **kerk** en overheid liggen.

De deelnemende **kerken** krijgen veel informatie van de vrijheid inzake wetgeving en rechtspleging die voor het functioneren van de kerken van belang is en de kerken kunnen ook samen een signaal afgeven richting overheid.

Wanneer wij aan zo'n algemeen be- raad samen met zeer diverse kerken over politieke zaken en maatschappelijke ontwikkelingen meedoen is het natuurlijk niet zo vreemd dat we gaan **nadenken** over de vraag: **kunnen** we **als kerken** en **groeperingen** die dichtbij elkaar staan niet meer **aan** elkaar hebben en samen ons bezinnen?

Plaatselijk overleg

Nu is zo'n landelijk contact met andere kerken en groeperingen op zich niet zo nieuw en vreemd.

Het komt een aantal plaatsen voor dat b.v. predikanten hun kollega's in dezelfde **burgelijke** gemeente regelmatig ontmoeten op een pastores-convent, pastoraal overleg of hoe het maar heet.

Soms **zijn** er in een plaats een paar kerken die een of twee keer per jaar een **gezamenlijk** overleg hebben en proberen **met** een gemeenschappelijk **stuk naar** buiten te **komen** b.v. tegen winkelopenstelling op zondag.

Ook zijn er reformatorische studie-avonden, gemeenschappelijke **Reformatieherdenkingen**.

Er zijn dus hier en daar contacten zonder dat het de bedoeling is **samen te spreken** met het oog op kerkelijke eenheid.

Zulke contacten zijn minder officieel, informeel, vrijblijvend en kunnen zomaar weer **verdwijnen**. Toch **kunnen** ze **van** enige betekenis zijn.

Veredelde COGG?

Het COGG is het Contact **Orgaan** van de **Gereformeerde** Gezindte, dat bekend is door de jaarlijkse conferenties.

In dit contact hebben de christelijke gereformeerden steeds het voortouw genomen.

De CGK-synode te Apeldoorn 1953 sprak de wenselijkheid uit om een convent van 'kerken en groepen' samen te **roepen**. Uiteindelijk werd tien jaar later – in 1963 – het COGG officieel opgericht, waarin **officiële** vertegenwoordigers uit de CGK, de Gereformeerde Kerken (**syn.**), de Gereformeerde Bond en – vanaf 1982 – **ook** uit de NGK toetraden.

Enkele **deelnemers** uit de vrijgemaakte Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Gemeenten deden mee op persoonlijke titel. In **art. 2 van de** statuten is als doel van het COGG geformuleerd:

'Het C.O.G.G. wenst te bevorderen

dat de deelnemende kerken of groeperingen met elkaar contact oefenen, opdat ze elkaar beter leren **verstaan**, elkaar aanspreken op de basis van Gods Woord en de Drie Formulieren **van** Enigheid en op deze **wijze** dichter bij elkaar **komen**'.

Onze kerken hebben nooit een **officiële** afvaardiging gestuurd. Om diverse redenen:

Vanaf het begin hebben we onze moeite kenbaar gemaakt dat de CGK de synodaal-gereformeerde kerken (GKN) als gesprekspartner had uitgenodigd.

Dat lag altijd uiterst gevoelig.

We hadden er ook op tegen dat men een geestelijke eenheid belijdt of suggereert die **zo** makkelijk in de plaats komt van kerkelijke eenheid.

Die geestelijke eenheid is **trouwens** ook in geding wanneer CGK en GKN zo verschillend denken over Schriftgezag.

Persoonlijke contacten **tussen** leden van verschillende kerken **kunnen** best belangrijk zijn bij ontmoetingen in COGG-verband, maar **het** COGG is gezien de samenstelling te vrijblijvend.

Vanaf de start heeft **het** COGG een tweeslachtig **karakter** gekregen m.n. omdat de GKN erkend worden als kerken die aan te spreken zijn op de basis **van** Gods Woord en de drie Formulieren **van** Eenheid. Het was dan ook niet **verwonderlijk** dat de GS Berkel en Rodenrijs 1996 bedankte voor de **uitnodiging van** het COGG om een kerkelijke afvaardiging te sturen naar het COGG.

Deputaten KE adviseerden de GS niet op deze uitnodiging in te gaan omdat het COGG niet wezenlijk kan bijdragen aan een **verantwoorde** kerkelijke eenheid en dat het **geen zin** heeft dat de vrijgemaakte Gereformeerde **kerken** in deze organisatie **participeren**. (zie hierover **Aanvullend Rapport DKE** aan GS Berkel en Rodenrijs 1996, onder IV.2 en ACTA GS Berkel en Rodenrijs 1996, Art.83).

Als de GS Leusden groen licht

geeft voor een **onderzoek** naar een Overlegorgaan zullen deputaten **goed** moeten **bekijken naar** het tot nu **toe** gevoerde beleid **richting** COGG!

Belangrijk is welke **samenstelling** je kiest **en** weke doelstelling je formuleert.

De formule **van** het **door** deputaten **KE** beoogde **overlegorgaan heeft** wel twee verschillen ten opzichte van het COGG.

Om te **beginnen** spreken deputaten **KE** niet **van een** geestelijke eenheid boven kerkelijke verdeeldheid. Het **gaat** om het **benutten van** gebleken geestelijke **verbondenheid**, die helaas **nog niet tot kerkelijke eenheid kon komen en mogelijk nooit** zover zal komen.

We **willen** elkaar spreken **en bereiken zonder kerkelijke eenheid als doelstelling op** korte termijn.

Toch **zullen we** tegelijk een **zekere** vrijblijvendheid willen **afremmen** door een **wederzijds** appel te doen **op** de roeping **elkaar** als gereformeerde **belijders** te zoeken en te vinden **in een zichtbare kerkelijke eenheid – omdat Christus dat van ailen vraagt.**

Vervolgens vinden we dat zo'n overlegorgaan – **meer** dan het COGG doet – in een **kerkelijk kader dient te staan met officiële** vertegenwoordigers van **kerken en groepen die met dezelfde** intentie het gesprek **met** elkaar **aangaan.**

Nader onderzoek zal ons **verder kunnen brengen om duidelijk te maken in hoeverre dit Overlegorgaan wel of niet** lijkt op het COGG.

Voordeur en achterdeur

We gaan weer terug **naar** onze contacten met de NGK.

De **Landelijke Vergadering** van de **NGK 1998** **nodigt de GS Leusden 1999** uit voor een **vorm van landelijk contact.**

Deputaten **KE** spelen daar min of **meer op in met hun** voorstel om zo'n overleg in studie te **nemen.**

Hoe **verhoudt** zich zo'n overlegorgaan met de besluiten van **de LV van de NGK 1998?**

De **Landelijke Vergadering** van de NGK in Doorn besloot op 27 juni 1998 **de door GKV aangewezen verhinderingen** (om te kunnen **komen** tot verdere **contactoefening** op landelijk **niveau**) niet weg te **nemen.**

Tegelijk sprak deze LV uit dat voortzetting van de gesprekken met de GKV gericht op **kerkelijke eenheid wenselijk is.**

De LV spreekt ook uit:

“6. Dat de pas begonnen gesprekken te **snel beëindigd zijn** met de conclusie **van de Gereformeerde Vrijgemaakte zijde** dat er **geen ruimte zou zijn** voor gesprekken die gericht zijn op kerkelijke eenheid en dat voortzetting dus wenselijk is. 7. Dat de NGK **de vrijgemaakte Gereformeerde Kerken daarnaast uitnodigen** tot overleg over een **andere vorm van contact, niet primair gericht op landelijke eenheid, maar op de vraag in hoeverre we elkaar, binnen de bestaande situatie van de verschillende kerkverbanden, kunnen helpen op basis van de verbondenheid als gemeenten van Christus”.**

De LV zal per brief **aan de GS Leusden 1999 voorstellen om, indien de Generale Synode voor samspreking gericht op kerkelijke eenheid mig geen ruimte ziet, te komen tot zo'n soort landelijk overleg.**

Hoe graag hadden Deputaten **KE** gezien dat de LV 1998 was ingegaan **op de eerste optie** die de Commissie voor **Contact en Samspreking in haar rapport aan de LV** bood: “**we komen tegemoet aan de bezwaren uit de CGK en GKV .In het laatste gesprek met de DKE is ons voorgehouden dat de NGK de sleutel in handen hebben voor de kleine oecumene. Als wij een duidelijker binding aan de confessie aanvaarden geeft dat nieuwe mogelijkheden voor de contacten tussen alle drie de kerken?**”.

De LV 1998 heeft dus duidelijk voor het **algemeen overleg gekozen in plaats van de koninklijke weg – althans ze kaatsen de vraag terug**

aan ons of wij die koninklijke weg alsnog open willen houden.

Het **gaat nu niet** om een bespreking van dit besluit (zie hiervoor het aanvullend rapport Deputaten **KE, dat inmiddels verschenen is).**

Het **gaat om de vraag hoe kunnen we** als deputaten **KE** aan de ene kant de **optie van NGK voor algemeen overleg betreuren en aan & andere kant de NGK wel in beeld houden bij een onderzoek naar een eventueel landelijk overleg?** Hier ligt inderdaad een spanningsveld.

In verband met de uitspraken van de LV 1998 kun je zo'n algemeen overleg van twee kanten **bekijken:**

1. Het is beschamend dat we elkaar niet op de koninklijke weg kunnen **ontmoeten.**

Kerkelijk zaken doen is voorbij.

Het is alles of niets. Dus: geen enkel contact **meer. Over** en sluiten.

2. In de gegeven en gebroken realiteit is **zo'n overleg momenteel** tenminste nog **iets, een dunne draad** die ons verbindt. Beter iets dan niets. Benut zo'n **overleg!**

Deputaten **KE** zijn van mening dat **de LV 1998 helaas niet** is ingegaan op de vragen van de GKV en daarmee niet bereid is **& voor ons onoverkomelijke belemmering weg te nemen.**

Deputaten **KE** vinden dat de NGK de sleutel in **handen heeft, maar daarmee opent de NGK momenteel de voordeur niet.**

We kunnen **geen** kerkelijke zaken bij de voordeur **doen – en dat is toch onze eerste gemeenschappelijke roeping?**

Dat was toch **ook** de gemeenschappelijke **inzet en doelstelling** van de ‘verkennende contacten’ na de **GS Ommen 1993?**

Vervolgens **gaat er een achterdeurtje open: kunnen we** elkaar daar misschien **spreken en ontmoeten?**

Als goede buren, die even bij elkaar binnen lopen. Wát minder formeel en zonder druk.

Zo'n algemeen overleg is dus uit nood geboren en heeft **iets van** een nood-ingang.

Het onderstreept tegelijk wel heel pijnlijk dat **we** met de NGK (nog) geen kerkelijke **zaken** aan de voordeur kunnen doen.

Voor al met de NGK hebben we toch veel gemeenschappelijk? De diepe intentie van de GS Berkel en Rodenrijs 1996 **was** toch om een deur open te houden **om** elkaar kerkelijk te **vinden**.

Nu blijkt die deur vooralsnog niet open te gaan, terwijl het – desondanks – goed zou zijn elkaar van tijd tot tijd te spreken over theologische en ethische zaken, **aktuele** ontwikkelingen waar we allemaal **mee** te maken hebben of krijgen. **Om** in zulke **ontmoetingen** te ontdekken hoe we elkaar kunnen helpen en opscherpen **om** het **gemeenschappelijk** geloof waarvoor we staan te **verdedigen**. Er zijn naast kerkelijke eenheid toch ook andere **thema's** genoeg! **Wanneer** we wel met elkaar spreken over allerlei gemeenschappelijke vragen en noden mag dat nooit **een** escape zijn om ons te **onttrekken** aan de eerste roeping nl. hoe **we samen kerk** van Christus willen en behoren te zijn.

Bij **zo'n** algemeen overleg **kan** het risico ontstaan dat we de weg naar kerkelijke eenheid niet verder **willen** of kunnen omdat we niet bereid zijn verschilpunten op te ruimen.

Ook CGK

Zoals bekend **mag** zijn is er een **verheugende** toenadering **in** de landelijke **samensprekingen** met de CGK.

We komen stapvoets verder en kunnen – langzaam maar zeker – kerkelijk zaken doen bij de voordeur! Tegelijk kunnen we de CGK **heel** goed als gesprekspartner ontmoeten in zo'n eventueel overlegorgaan. De CGK ziet zelf – m.n. in de richting van de NGK – ook **het belang** van zo'n landelijk contact. Op de onlangs gehouden CGK-sy-

node te **Haarlem-Noord** besloot de CGK de **samenspreking** met de NGK (om te zoeken naar kerkelijke eenheid) voorlopig te beëindigen. Ook hier lijkt de officiële ingang van kerkelijk verkeer en samenleven – landelijk gezien – dicht te gaan.

Toch wil de CGK landelijk contact houden met de NGK.

De CGK synode is van oordeel dat "het vanwege de aard en omvang van de plaatselijke contacten van belang is **ook op** landelijk niveau **contact** te blijven houden, mede getuige op de nood van de huidige **geseculariseerde levensklimaat** en de zorgwekkende theologische en kerkelijke situatie en de verantwoordelijkheid die we als kerken van **gereformeerde** belijden juist in het licht daarvan voor elkaar hebben" (ACTA CGK-synode Haarlem-Noord 1998, opgenomen in aanvullend rapport Deputaten KE).

Deputaten KE zouden graag **m'n** landelijk overleg binnen de kleine oecumene verder **willen** opzetten en **uitwerken**.

Niet ten koste van kerkelijke eenheid, maar ter bevordering ervan.

Heeft het zin?

Als de officiële ingang van **kerkelijk** verkeer en samenleven nog dicht blijft kan een achterdeur belangrijk **zijn**. Misschien zijn er **meer achterdeuren**?

We kunnen uiteraard **niet** doen **alsof** de blokkades er niet zijn, willen we eerlijk met elkaar omgaan.

Zul je niet vroeg of laat bij de blokkades die er bij de voordeur liggen uitkomen zodat je elkaar op den duur niet meer bij de achterdeur spreekt?

Zal de verwijdering **en** vervreemding toenemen **en** de afstand groter worden?

Het kan misschien ook **anders**: dat je dichterbij elkaar komt **en** elkaar beter verstaat – dat je vanuit de achterdeur zover komt om de voordeur te **openen**.

In ieder geval mag het **geen** vluchtweg zijn om onder de eerste roe-

ping uit te komen.

Ook moeten we in onze 'praatcultuur' uitkijken voor eindeloos en doelloos in- en uitpraten.

Het is natuurlijk niet de bedoeling dat deputaten KE een theologisch debat gaan voeren en deelnemers **worden** in een soort raad voor **kerk** en theologie.

De bevordering van kerkelijke eenheid blijft meespelen – **zij** het nu wat meer op de achtergrond.

Voor zo'n algemeen overleg **zijn** er (buiten kerkelijke eenheid) thema's genoeg om samen te bespreken over onze gezamenlijke opdracht temidden van eigentijdse vragen in onze **cultuur**.

Het zal zaak **zijn** om goed uit te **leggen** dat een algemeen overleg **zinvol** kan zijn al is het vergeleken met de eerste roeping een stap achteruit.

Misschien kan er toch iets uit groeien zodat het een stap vooruit mag worden en de kerkelijke nood mag helpen lenigen.

Een onderzoek naar de haalbaarheid en **zinvolheid** van zo'n overleg vinden deputaten KE de **moeite** waard.

Daarom vragen we de GS Leusden om een **algemeen** landelijk overleg in **studie** te nemen **en** daarmee ook de beoogde (en misschien ook andere?) **gesprekspartners** te betrekken in het vooroverleg.

Natuurlijk zitten hier haken en ogen aan, risico's en spanningsvelden.

Tegelijk moeten we bereid blijven en creatief zijn om – in welke **vorm** dan ook – elkaar te zoeken en te spreken.

Je **kunt** dit in zekere **zin** een koerswijziging noemen: we lopen even om **van** de voordeur **naar** de achterdeur.

Op zo'n omweg willen we onder Gods **zegen** kerkelijke eenheid – op de langere termijn – bevorderen. Misschien dat God hiervoor ook **een** achterdeur **als** nood-ingang wil gebruiken.

Ds. P.J. Trimp is predikant van de Gereformeerde kerk van Heemse

WAAROM BEN JE BOOS?

J.A. Roose

M meditatief

*En de HEEM zeide tot Kaïn:
'Waarom zijt gij ontstoken? en
waarom is uw aangezicht verval-
len?'*

Genesis 4,6 (SV)

Wie God laat vallen, laat ook zijn naaste vallen. Maar de Eeuwige laat jou niet vallen: Hij werd één van ons. **Als** Hij je kwijt is, roept Hij je bij de naam: mens, **waar** ben je? En als je broeder jou kwijt is, roept Hij opnieuw. Als kwaadheid bij jou de **kop** opsteekt, vraagt God: waarom ben je boos?

Het is ongegrond

Woedend ben je. Je **stik** bijna van jaloezie. Waarom word jij niet **op** de juiste wasde geschat? Heb je **soms minder** je best gedaan **dan** je broer? Die jongen **heeft toch** niets gepresteerd? Hij heeft alleen maar op de **schapen** gepast. Het mag geen **naam** hebben. Het is allemaal lucht en leegte. **En** hij wordt er ook nog voor bedankt. Je kan het **niet** uitstaan. Je **kan** hem **niet uitstaan**.

Je hebt niet door hoe **ongegrond** je boosheid is. Want het is **God** die jou **grond** geeft en wat **daaruit** voortkomt. Jij **hebt hard** gezwoegd **op** Gods akker. En je hebt goed geboerd. Je bent een echte doe-het-zelver. Alleen prestatie en productie **tellen** voor jou als grond-werker. **Maar** je **beseft niet** dat je in **het** bouwen van Gods grond zomaar bezig **was met** het bouwen **van** jezelf. Je begint te bogen **op** alles wat jij **tot stand** hebt gebracht. Wie alleen naar de grond **kijkt**, heeft **geen** oog meer voor de mens naast zich en voor de Levende boven zich.

Het duurt niet **lang** of je hele bouw-**werk** stort in elkaar. **Alles** ontglipt je. **En daarom** word je boos.

Het is geen gezicht

Waarom is je aangezicht vervallen? Waarom zo mokken? Omdat je niet krijgt waarop je had gerekend? **Kijk** nu eerst eens **goed** naar jezelf. In je boosheid zijn je ogen op de grond gevallen. Het is **geen** gezicht. Je bent niet meer in staat om te **kijken**! Niet meer **naar** God en niet **meer** naar je broeder. Je **kunt** hen wel wegkijken.

Je **kan** maar **niet van** die p n d loskomen. Je blijft **steeds** naar beneden **kijken**. Je ziet alleen de **akker** en jezelf. De mensen om je **heen** zie je niet. Je **kijkt** aan hen voorbij. Want je wilt niet **kijken** zoals je Schepper **kijkt**. **Daarom** zie je niets in je broeder. Je doet alsof hij lucht voor je is. Je **kijkt op hem neer**, omdat je naar hem **opkijkt**. **Maar** intussen blijf je ziedend. Je **krijgt moordenaars-aspiraties**. Zinloos geweld. Je maakt je broeder slachtoffer van jouw heerszucht. Wonderlijk genoeg weerstaat deze jou in **zijn** zwakheid. **Het zaad van Abel** keest terug in Seth. **Maar** Kaïn vermenigvuldigt zich dood. **In al je krachtpatserij** ga je er zelf onderdoor. Want jaloezie verteert je eigen **beenderen**. Geen gezicht.

Kijk door Gods ogen

Waarom ben je boos? Omdat je weigert te **kijken** door Gods ogen. Als je blikrichting niet bepaald wordt door het belang van je **naas-**te, **kan** God jouw voortbrengselen **niet** accepteren. En je wordt speelbal van de **zonde**. Toch blijft de

HEER je zoeken, ook al weiger je te kijken. Hij verheft zijn **aangezicht over je**. Hij blijft je Behoeder. Hij **vraagt** je: **waarom** zou je kwaad worden, als je **weet** dat je goed gehandeld hebt? Als je goed handelt, **mag** je je gezicht opheffen. Je **kunt dan** iedereen **recht in de ogm** **kij-**ken.

Wie **zijn** naaste **ziet** als hij kijkt, kijkt als God zelf. Zijn kijken is meer dan **gewoon** **kijken**. Het is **aanzien** en omzien **naar**. Heel betrokken kijken. God heeft **oog** voor wat niet meetelt. Hij maakt het on-ooglijke zichtbaar. Hij kwam **niet** om te heersen, maar om te dienen. Hij **kwam** met gezag, omdat Hij **zichzelf** prijs gaf. Hij werd jouw **zwakke broeder**. **Kwam** naast je **staan, zodat** je Hem zou zien zitten. **Wat** je aan een van **mi-jn** minste **broeders** doet, dat doe je aan Mij, **zegt** Hij. Wie zijn broeder **hoedt**, doet goed. Heeft God **zèlf** lief. Wie **niet** liefheeft, **sterft** van jaloezie en wrok. Maar wie bewogen **kijkt**, doet leven.

*Ds. J.A. Roose is predikant van de
Gereformeerde kerk te Brouwershaven.*

W wandelen met God

Bij je vader op de schouder. Dat zit **vast** lekker. Je houdt je vast aan z'n **jas** of aan z'n hoofd. Je vader **houdt je** voeten **vast**. Zo zit je **stevig**.

Fijn dat je vader **dut** doet! Helemaal voor jou, hij draagt je!

Bij zo'n vader voel je je veilig. Op zo'n vader kan je trots zijn.

De Here Jezus zegt dat ook.¹ Een vader is toch goed op je?

Stel, jij hebt honger. Je vraagt brood. Tegenwoordig vraag je misschien eerder om patat. Wat doet je vader dan? Geeft die je een steen in plaats van brood? Stokjes in plaats van patat? Dat zou gemeen zijn. Zo is je vader niet. Je vader is goed op je.

Krijg je dan altijd je zin? Nee, natuurlijk niet. Als je elke dag om patat vraagt krijg je dat heus niet. Maar je vader is niet gemeen. Als je zin hebt aan een visje, geeft hij je echt geen slang in handen.

Je vader is goed op je. Hij draagt je op de schouders. Hij zorgt voor je. Zo is ook je **hemelse** Vader.

Wel een gemene vader?

Misschien mis je dat wel, zo'n fijne vader. Je vader doet lelijk tegen je. Of hij doet gemeen. Als je dat hebt probeer er dan over te praten met iemand die je kan vertrouwen. Het voorbeeld van een vader spreekt je dan natuurlijk niet zo aan. Dat kan ook zijn als je helemaal geen vader meer hebt. Denk dan bijvoorbeeld aan je moeder, of aan iemand anders die goed op je is.

De Here Jezus gaat er hier van uit dat het goed is. Hij neemt gewoon je vader als voorbeeld. Welke vader

doet dat nou, z'n kind een slang geven als die hem om een vis vraagt? Je hebt honger en je krijgt een beest dat je bijt. Dat doe je als vader toch niet? Als vader ben je goed op je kinderen.

Veel meer nog is je **hemelse** Vader goed op je.² Aardse vaders zijn nog slecht. Hoewel je **slecht** bent, weet je nog veel goeds te geven, zegt Jezus. Maar God is zonder **meer** goed op je.

Bij God op de schouders?

Draagt je hemelse Vader je ook op de schouders? Wat moet ik me daarbij voorstellen? Eigenlijk doet God nog veel meer. Hij draagt je hele leven. En niet maar een keertje voor de leukigheid. Maar altijd, elke dag door.

Altijd is Hij bij je. Hij zorgt voor je, beschermt je, bestuurt je leven. Dat kan je vader hier niet. Die kan ook niet steeds achter je aan lopen. Maar je hemelse Vader is altijd bij je. Hij draagt je elke dag.

Wat een gevoel geeft dat! Bij je vader op de schouder: wat fijn! God die je draagt, altijd maar door. Bij zo'n Vader ben je echt veilig. Wees maar trots op zo'n Vader!

Van hart tot hart

Als je het fijn hebt bij je vader, of je moeder, wil je ook wat vertellen. Wat heb je meegemaakt, wat heb je nodig, waar heb je zin in? Merk je: vader en moeder hebben aandacht voor mij, we hebben het fijn **samen**, dat is het goede moment om met elkaar te praten.

Dat **dm** je dan ook met je hemelse Vader. Je **markt**: 't is fijn bij m'n hemelse Vader, dan kan je praten. Dat is bidden. Het contact dat je als kind met je hemelse Vader hebt.

Je hoeft daarvoor niet eens een goed moment af te wachten. Je hemelse Vader staat altijd voor je klaar. Je mag zo zeggen wat je bezig houdt. En Vader luistert! Met Hem kan je **praten van hart tot hart**. Vaders hart staat voor je open. En wij mogen ons uitspreken voor Hem.

Alleen, is vaak het punt: waar blijft ons hart? Je kan God wel om brood vragen, of een vis, of wat voor **leuke** dingen ook, maar spreekt daarin je **hart** voor God?

Jezus noemt dat voorbeeld van dat brood en die vis. Zo is God, wil Hij daarmee **zeggen**: God zal je echt niet bedriegen met een steen of een slang. **Hij** is goed op je. **Zijn** hart staat voor je open.

Maar **waar** blijft ons hart?

Waar blijft ons hart?

Wij moeten ook wat doen **van** Jezus: Zoek eerst **Het Koninkrijk** van God!³ Zoeken je zult vinden.⁴ Ja, **wat** zoeken? Gods Koninkrijk! Dat wil zeggen: Wees blij met **God**, **kijk** uit naar de toekomst die Hij maakt. Houd je aan de **regels** van zijn Koninkrijk, Jezus' geboden, en leef zo als kind van je hemelse Vader.

Dan moet je niet alleen om eten en drinken en kleren denken.' Daar **màg** je **wel om denken**. Maar dat maakt je leven niet uit. Laat God je leven **zijn**, zijn belofte, zijn gebod. En **als** Godje leven is, **dan** staat je nog heel wat moois te wachten. Nog mooier dan liesjes, rijker dan Salomo, **maakt** God je in zijn Koninkrijk.⁶ Ja, als je dat Koninkrijk maar **zoekt**!

Concreet **maakt** Jezus dat in: Hoe ga je met andere **mensen** om? Oordeel niet over anderen, dan zal God ook niet oordelen over u.⁷ Hoe gauw staan we klaar om **een ander** te veroordelen? Onbarmhartig **weten** we het te vertellen. Jezus **zegt**: **kijk** maar uit, je gaat zelf ook nog onder het oordeel door bij God. Let **meer**

op je zelf. Mag jij zo onbarmhartig zijn voor anderen? **Terwijl** God w goed op je is? Is dat zoeken van Gods Koninkrijk en zijn gerechtigheid?

Gods hart staat voor je open. Waar blijft ons hart?

Bid en je zult krijgen

Daarom **zegt** Jezus ook: Bid **en** je zult krijgen.⁸ Goed doen voor God, ons hart geven aan Hem, doen wij niet zomaar. Bij ons is **zonde** en slechtheid Maar daar is ook de Here **Jezus**! Je hoeft niet in het wilde weg te zoeken. Jezus is er! Je mag bidden, in zijn **naam**! Klop op de deur van Gods Koninkrijk, door te bidden in **Jezus'** naam. Dan wordt je gegeven, **zul** je vinden, wordt er voor je **opengedaan**.

Waar blijft ons hart? Wie brengt je naar Gods Koninkrijk? God is je hemelse **Vader**! Hij **draagt** je daaraan. En dat is meer **dan** een brood en een vis. Dat is zijn genade, dat is zijn Zoon Jezus **Christus**, dat is zijn **beschermende** zorg in je leven, dat is ook zijn Heilige **Geest** in je hart. Zo **geeft** Lucas **het** weer: Aardse vaders zijn goed op je, **hoeveel** te meer zal God **zijn Heilige Geest** geven aan wie Hem daarom **bidden**?⁹

Denk aan Psalm 103:5 (berijmd): Zoals **een** vader liefdevol zijn armen slaat om **zijn** kind, zo is God

© Merweboek Sliedrecht
Ontwerp: Harry van de Geer

onze Vader. En dat zeg je tegen jezelf: Zegen, mijn ziel, de grote naam van de Here! (103:1, 9) Zo mogen we van **harte** tot God bidden en leven voor Hem.

Hoge verwachting

Wat verwacht je van God? Niks als je denkt dat God er toch niets mee doet. Alles als je 'Vader' zegt. Vader bedriegt je niet met een slang. Hij geeft je meer dan brood en vis. Hij geeft je **zijn** Koninkrijk!

En **dàr** mag je heel wat van verwachten. Gods Koninkrijk is echt het paradisijs hersteld. Laat Salomo het summum zijn van pracht en heerlijkheid, maar zijn kleren zijn **niks** vergeleken met bloemen in het veld die **God** maakt. **God** maakt je nog **veel** mooier in **zijn** Koninkrijk.

Al **maak** je nog veel mee. Maar **God draagt** zijn kinderen naar **zijn** Koninkrijk, zelfs door de dood heen. **Want** die heeft **Jezus** overwonnen!

Al moet je nog veel vechten tegen de zonde. Wat zoek ik nu Gods Koninkrijk? Maar bid tot je Vader in **de** hemel. En je **zult** krijgen!

Wat **fijn**, een vader die je draagt op zijn schouders. Wat **fijn**, nog veel meer, een Vader in de hemel. Hij draagt je elke dag, helpt je geloven, helpt je bidden. Hij is je Redder helemaal, in Jezus **Christus**. Bid tot hem, **klop op de deur**, en je kan binnengaan in **zijn** Koninkrijk.

¹ Matteüs 7:9v; Lucas 11:11v.

² Matteüs 7:11; Lucas 11:13.

³ Matteüs 6:33.

⁴ Matteüs 7:7.

⁵ Matteüs 6:25.

⁶ Matteüs 6:28v.

⁷ Matteüs 7:1.

⁸ Matteüs 7:7.

⁹ Lucas 11:13.

Ds. J. Luiten is predikant van de Gereformeerde Kerk van Alkmaar.

AMBROSIUS'

DAGELIJKS WERK

en P. Houtman

K

kerkgeschiedenis

Ambrosius is vooral door drie dingen bekend gebleven. In de eerste plaats is hij krachtig opgekomen voor de zelfstandigheid van de kerk ten opzichte van de staat. Daar plukken we vandaag als kerk in het Westen nog de vruchten van, vergeleken met de kerk in Oost-Europa. In de tweede plaats is Ambrosius de geestelijke vader van Augustinus, die naar zijn preken kwam luisteren en zich tenslotte door hem liet dopen. In de derde plaats heeft Ambrosius veel betekend voor de gemeentezang in de vorm zoals wij die nu nog kennen. Enkele gezangen van hem, en andere die altijd aan hem werden toegeschreven, heeft de christenheid de eeuwen door met liefde gezongen.¹

Zijn strijd voor de zelfstandigheid van de kerk ten opzichte van de keizer heeft altijd de grootste aandacht in de kerkgeschiedenis gehad. Daardoor is het beeld ontstaan van een machtige kerkvorst, de gelijke van keizers, ver verheven boven het gewone kerkvolk. Latere kerkelijke ambtsdragers hebben aan dat beeld beantwoord, maar aan Ambrosius doet het geen recht. Verreweg het grootste deel van zijn werk speelt zich af in een heel andere sfeer. Ambrosius heeft leiding gegeven aan een kerk in omstandigheden die totaal anders waren dan nu. De kerk was in opkomst. Ze had een aanzienlijke positie in de samenleving gekregen. Het christendom was de officiële godsdienst in het Romeinse rijk; ook de keizer was lid van de kerk. De kerk was vanuit het niets zover gekomen met de boodschap van de liefde van God, die ze ook in haar praktijk onderstreepte. Daarmee onderscheidde ze zich in de toenmalige samenleving. Ze kwam met een radicaliteit die men-

sen bereid maakte om ervoor te sterven. De tijd van de vervolging was nu voorbij, maar de herinnering aan de martelaars bleef leven; De Romeinse staat was in verval en het heidendom op zijn retour; de kerk werd gerespecteerd en het was modern om erbij te horen. Aan de andere kant was er in de situatie van de kerk ook veel wat we direct herkennen. De mensen waren, zondaars en de zonde bloeide. Velen voelden zich wel bij het christendom betrokken, maar zonder er overtuigde aanhangers van te zijn. Ze deinsden ervoor terug, belijden de kerkleden te worden, vanwege de hoge eisen die de kerk stelde. Er was veel naam-christendom.

1. Prediking

Hoe heeft Ambrosius in die omstandigheden aan de kerk gewerkt? Hij was bisschop van Milaan in de jaren 373 tot 397. In de eerste plaats heeft hij gepreekt; elke zondag en op feestdagen (een keer; en je proeft bij de biografen dat ze dat

veel vinden}. Hij legde de bijbel uit, vaak in seriepreken. Zijn manier van uitleg zou ons nu vaak vreemd en meermalen onverantwoord voorkomen. Hij paste de allegorische methode toe. Bijvoorbeeld: de armen die de vader slaat om de verloren zoon, zijn Christus, waarmee de Vader ons omvat. Deze manier van spreken vol symboliek was het publiek van toen vertrouwd en sprak aan. Er is in deze methode van bijbeluitleg veel willekeurigs, maar het is wel altijd de bijbelse waarheid, die Ambrosius op deze manier illustreert. Hij had geen theologie gestudeerd, maar las in de schaarse tijd die zijn werk hem liet, de Griekse kerkvaders en verrijkte de kerk in het Westen met hun theologische inzichten. Hij maakte zijn gehoor vertrouwd met de bijbel, ook met het Oude Testament dat voor het besef van de toenmalige hoorder een vreemd boek vol ruwe verhalen was. Een aantal van zijn boeken laten de neerslag zien van deze bijbeluitleg. Zijn stijl van spreken is voor het besef van de moderne, meer gehaaste hoorder vaak droog en langdradig. Maar ze is ook rechtlijnig en zonder opsmuk. Augustinus, die destijds in Milaan hoogleraar in de retorica was, ging de beroemde bisschop horen omdat hij w mooi sprak, en raakte er geleidelijk van doordrongen dat het de waarheid was. Ambrosius was gevormd als jurist en dat meent men in zijn werk terug te horen. Maar ook de gloed van liefde tot God klinkt erin door. Als overtuigd aanhanger van de belijdenis van de kerk heeft hij, tegenover het Arianisme, verschillende boeken geschreven over de drieënige God en zijn werk.

Consuminderen

Zijn prediking was gericht op het leven. Hij kende de zwakheden van zijn gehoor; ook de hardheid van hun hart. Hij heeft dieper dan eerdere theologen de menselijke verdorvenheid gepeild en daarmee Augustinus toegerust voor diens strijd, later, tegen het Pelagianisme; zo werkt zijn invloed door tot in de gereformeerde belijdenis. Hij heeft gepreekt tegen de zonden van zijn tijd. Hij zette de rijken te kijk, die hun status demonstreerden in overdadige maaltijden met de meest exotische en kostbare ingrediënten. Hij preekte tegen de dronkenschap. Hij kwam op voor een hoge seksuele moraal. Tegenover de praktijk die hij aantrof bepleitte hij beheersing van de begeerten, soberheid en onthouding. Hij gaf hoog op van het ongetrouwd blijven, met name voor vrouwen. In een wereld waarin de mannelijke zeden los en ruw waren en vrouwen zwaar belast waren, legde hij eenzijdig de nadruk op één lijn die bij de apostel voorkomt - de oplossing van de kerk van die tijd voor wat wij kennen als het probleem van de emancipatie van de vrouw, maar dan met nederige toewijding aan de Here in het dagelijks leven als centraal ideaal.

2. Catechese

Hij had vele catechumenen onder zijn gehoor. Velen bleven jarenlang, zo lang mogelijk, luisteren zonder het wereldse leven vaarwel te zeggen en de doop aan te vragen. Augustinus was een van hen. Bij hen drong Ambrosius aan op de beslissing, zich te laten inschrijven als doopaanvrager.

In de weken voor de doop, die met Pasen werd bediend, preekte hij dagelijks, speciaal voor de doopaanvragers; catechisatie in preekvorm. Velen heeft hij door deze beslissende fase in hun leven heen geholpen; veel tijd en inspanning heeft hij daaraan besteed. Na hun doop werden ze dan ingewijd in de geheimen van de kerk, het avondmaal.

3. Zielszorg en tucht

De mensen kwamen bij hem, met hun vragen, om hulp. Dat was in die cultuur de gewoonte; ambtelijk bezoek aan huis nam een veel kleinere plaats in. De bisschop was voor iedereen toegankelijk. In grote aantallen wachtten ze op hun beurt; soms was het zo druk dat niet eens iedereen aan de beurt kwam en sommigen het een andere dag maar opnieuw moesten proberen. Dit werk heeft Ambrosius de meeste tijd gekost en zelfs deze buitengewoon energieke werker soms uitgeput.

Hij gaf praktische raad, beantwoordde gewetensvragen, beslechtte meningsverschillen. Hij troostte treurenden, kalmeerde heetgebakenden, ontmaskerde huichelaars, bemoeidigde mensen in zorg. Was er een tikje ongeduld in toen hij tegen Monica, de moeder van Augustinus, tenslotte zei: "Een zoon van zoveel gebeden kan niet verloren gaan"? Hij onderwees, wees uitwegen, wees terecht. Ook schriftelijk heeft hij dit werk gedaan, in brieven.

De kerkelijke tucht werd vaak en streng toegepast; een weerspiegeling van het hoge ethos van de christelijke kerk. Zondaars moesten in het openbaar boete doen. Toch waren er velen die zich er van harte aan onderwierpen. Ambrosius kon zo dicht naast hen gaan staan in hun val, dat hij erom kon huilen, daarmee ze stimulerend in berouw. Vermoedelijk heeft hij ook wel eens mensen toegestaan, hun boete te doen in stilte.

Zelfs de keizer heeft hij een keer de tucht aangezegd. Milaan was de officiële residentie; de keizer behoorde dus tot zijn parochie. Theodosius had, na een ernstige rel, in woe-de honderden burgers door soldaten laten ombrengen. Ambrosius schreef hem een kalme, voorzichte,

maar besliste brief: hij kon zo aan de keizer onmogelijk het sacrament bedienen. De keizer beleed in hei openbaar schuld, en de relatie tussen beide mannen bleef goed. Dit geldt als een van de beroemde

episoden uit de strijd tussen kerk en staat, maar is in feite een geval van persoonlijke zielszorg. Overheidspersonen staan net als ieder gemeentelid onder opzicht en tucht van het kerkelijk ambt, niet alleen wat hun privéleven betreft maar ook in hun functie, in hun openbare

4. Diaconaat

Ook met diaconale problemen kwam men bij de bisschop. Het werk kon hij weliswaar aan de diaconen overlaten, maar hij droeg zelf de eindverantwoordelijkheid. Behalve aan armen werd er zorg besteed aan zieken, bejaarden, wezen en vreemdelingen. Armes werden van een bruidsgift voorzien, er werd gezorgd voor begraafplaatsen voor de armen, en krijsges-gevangenen

5. Rechtshulp

De bisschop was een publieke figuur. De Romeinse rechtspraak, tot vandaan beroemd om haar

principes, was bedorven; zij bood weinig rechtszekerheid en bescherming. De bisschop kwam op voor veroordeelden en pleitte bij doodvonnissen voor niet-uitvoering. Ook met burgerlijke zaken

kon men bij hem terecht. De wereldlijke rechtsgang was ingewikkeld, zaken sleepten zich lang voort en er kwam weinig uit. Bij de bisschop vonden mensen persoonlijke aandacht en hartelijke zorg voor hun zaak. Dit onderdeel verzwaarde de werkbelasting van een bisschop aanzienlijk, maar Ambrosius dacht aan het woord van Paulus: het is beter, wijze mensen binnen de gemeente om een uitspraak te vragen. Op deze manier verrichtte de kerk dienst aan de

¹. In het Liedboek voor de kerken zijn van hem opgenomen en door deputaten geselecteerd de nrs. 253-382. Ons Gezang 30, het Te Deum, staat bekend als het 'Ambrosiaans lofgezag'.

Ds. P. Houtman is predikant van de Gereformeerde Kerk van Twijzel-Kollumerzwaag.

EEN REGELING VOOR DE KERKMUZIEK

J. Smelik

K kerk en muziek

Vroeg of laat krijgt elke kerkenraad te maken met zaken aangaande organisten. Veel kerkenraden hebben concrete vragen met betrekking tot praktische onderwerpen als benoeming, taak, opleiding en vergoeding van de organisten. Onze kerkmuzikale praktijk, de organisatie daarvan, is ook op synodaal niveau voorwerp van gesprek. De Generale Synode van Berkel & Rodenrijs gaf deputaten Kerkmuziek o.a. de opdracht om te komen met een 'voorstel met betrekking tot de aan de synode gestelde vraag om een landelijke kerkmuziekregeling' (Acta G.S. Berkel & Rodenrijs, art. 64, Besluit 4b).

In hun rapport (pag. 92) schrijven deputaten Kerkmuziek dat de Vereniging van Gereformeerde Kerkorganisten (VGK) aan het werk was om te komen tot een voorbeeld-regeling. Deputaten Kerkmuziek hebben in dit project geparticipeerd. Het resultaat, de concept-regeling, is onlangs gepubliceerd in het VGK-tijdschrift *Eredienst*. Tevens is daar uitgebreid geschreven over achtergronden en de motivatie bij de voorgestelde regeling. Dit tijdschriftnummer is daarom van belang voor alle kerkenraden en commissies die op plaatselijk niveau te maken hebben met organistenregelingen. In dit artikel wil ik een paar zaken met betrekking tot de regeling naar voren halen.

Dilemma voor kerkenraden

Terecht benadrukken kerkenraden vaak zelf dat zij geen uitspraken kunnen doen ten aanzien van kerkmuzikaal-inhoudelijke zaken, zoals kwaliteit van orgels en orgelspel. Desondanks weet de kerkenraad

zich wel verantwoordelijk voor de gang van zaken in de eredienst. Dit dilemma (wel verantwoordelijk, maar niet deskundig) lijkt groter dan het is. Een kerkenraad kan immers goed gestalte geven aan zijn verantwoordelijkheid door deskundig advies (van buiten de gemeente) in te winnen. Het valt op dat zeer veel kerkenraden de laatste jaren ertoe over gaan om zich te laten adviseren door instanties en personen die op kerkmuzikaal gebied terzakekundig zijn.

Een andere mogelijkheid waardoor een kerkenraad (indirect) kan bijdragen aan kwalitatief goed orgelspel, is te zorgen voor een goed beleid en een goede regeling. Een consistent beleid en een goed reglement kunnen in de praktijk bovendien veel problemen voorkomen, die vaak ook persoonlijke verhoudingen vertroebelen.

Beleid en regeling

De voorbeeld-regeling bestaat uit twee delen: a) een beleidsnotitie

van de kerkenraad; b) een regeling voor de organist. Er wordt dus vanuit gegaan dat een regeling niet zonder goed beleid kan. Een beleidsnotitie wordt opgesteld door de kerkenraad en beschrijft het beleid dat de kerkenraad voert ten aanzien van kerkmuzikale zaken. Een 'regeling' vloeit in feite voort uit deze notitie en heeft concreet betrekking op praktische zaken, mals de rechten en plichten van kerkenraad en organist. 'Regelingen' worden overeengekomen met afzonderlijke personen. Beleid is onafhankelijk van personen.

Een voorbeeld van een beleidsnotitie en een regeling voor de organist is in het blad *Eredienst* aan te treffen (pag. 15-17).

Organistentekort

Voorafgaande hieraan worden in het tijdschrift een paar redenen behandeld waarom het belangrijk is om op dit moment te werken aan een regeling voor de kerkmuziek. Er worden zowel praktische als meer principieel-inhoudelijke motieven behandeld.

Het belangrijkste praktische argument is het dalend aantal organisten. Diverse kerken, met name op het 'platteland', kampen nu al met een organistentekort. Een paar decennia geleden was het orgel (harmonium) een veelbespeeld instrument, zodat er een natuurlijke aanwas van kerkorganisten was. Daar is verandering ingekomen: voorzover er al muziekinstrumenten bespeeld worden, gaat het vaak om andere instrumenten dan orgel. Het orgel heeft met name bij veel jongeren een slecht imago. Dat imago is waarschijnlijk mede veroorzaakt doordat men 's zondags met slecht of saai orgelspel gecon-

fronteerd werd.

Toch **zal** de aanwas van organisten van de jongeren **moeten** komen. Het is daarom zaak te **werken aan** zowel een imago-verbetering van het orgel, als aan het **enthousiasme** van jongeren voor het kerkorgel.

Orgeldocenten en schoolmusici hebben de praktijkervaring dat onder jongeren wel degelijk enthousiasme is te wekken voor **kerkmuziek** in het algemeen en het orgel in het bijzonder. Het hangt in belangrijke mate af van noties als 'echtheid' en 'oprechtheid' van de muziek en de musici. Ook 'kwaliteit' blijkt voor jongeren van belang te **zijn**. In die zin dat zij doorgaans niet accepteren wanneer er op een slecht en duf niveau gemusiceerd wordt.

Moeilijker taak

Dat brengt ons op een ander aspect, **namelijk** dat de taak van de **organist** moeilijker is **geworden**. Er worden hogere eisen **aan hem** gesteld. **In** de Westerse **muziekcultuur** zijn we door o.a. radio's en cd's gewend geraakt aan perfecte uitvoeringen van wat voor **soort** muziek dan ook. De acceptatie van slecht uitgevoerde muziek is daardoor sterk **afgenomen**. Een **kerkmuziek**-regeling zal er mede aan kunnen bijdragen om muziek in de eredienst op peil te brengen of te houden. Dat betreft zowel aandacht voor de kwaliteit van de **instrumenten** als voor de kwaliteit van organisten.

De taak van organisten is ook ingewikkelder geworden doordat onze kerkmuzikale praktijk gedifferentieerder is geworden. We kunnen hier als voorbeeld noemen dat de liederenschat **die** in de liturgie gebruikt wordt, **veelkleuriger** is geworden. Dat stelt hogere eisen **aan** de opleiding en de vaardigheden **van** organisten. Het is niet meer voldoende wanneer je de psalmen uit het koraalboek van Worp **kunt** spelen.

Goede norm

Behalve allerlei praktische redenen die een **kerkmuziekregeling** wenselijk maken, zijn er ook vanuit de Schrift motieven te noemen. Uit de Bijbel wordt ons **immers** duidelijk hoe **God** door **zijn** voik gediend wil worden. Ook ten aanzien van de **kerkmuziek** wordt een duidelijke normering gegeven. De norm wordt in de Schrift samengevat met de term 'het gebod van David' (2 Kron.8:12-14, 23:18, 35:15, 1 Kron.29:25, Ezra 3:10, 11, Neh.12:24, 25). Uit **dit gebod** weten we dat kerkmuziek door God Zelf ingesteld is, en dat de **HERE** ook hoge eisen stelt aan de **kwaliteit** van de muziek.

Het gaat hier om **een** gebod dat **met** de komst van **Christus niet** terzijde is **geschoven**. Christus is **immers** niet gekomen om het Oude Testament te ontbinden, maar om het te vervullen (Matt. 5:17, zie ook NGB art. 25). **Ook** het gegeven dat in het bijbelboek Openbaring de hemelse eredienst getekend wordt **met** beelden die ontleend **zijn** aan de oudtestamentische liturgie, maakt duidelijk dat het niet om **zaken** gaat die tot de **schaduw**en van de Oude **Tes**tament gerekend moeten worden. Gods gebod om **zorg** te dragen voor een goede kwaliteit en organisatie van de kerkmuziek blijft **van** kracht.

Met talenten woekeren

Nadat het nut en de noodzaak voor een **kerkmuziekregeling** beschreven zijn, wordt in het blad Eredienst **ingegaan** op de bestanddelen **waaruit** een regeling moet bestaan. Er wordt onder meer aandacht besteed aan de **vraag** wanneer een organist goed genoeg is om organist te worden.

Het is misschien zinvol voorop te stellen dat een **kerkmuziekregeling** niet het onmogelijke wil en mag vragen van organisten. In die zin dat alleen perfect-spelende organisten toegestaan zouden **zijn**. Vaak wordt opgemerkt dat het beste **nog**

niet goed genoeg is voor God. Dat is terecht. Maar die opmerking bedoelt niet perfectionisme als **norm** te stellen. God vraagt niet het **on**-mogelijke van zijn kinderen, ook niet op **kerkmuzikaal** gebied. Maar we moeten aan de andere kant ook oppassen voor de gedachte dat God enkel het 'hart' aanziet en het dus niet uitmaakt hoe je met zijn **(scheppings)gaven** omgaat. Deze gedachte kunnen we in de Schrift niet vinden. De **scheppingsgave** van muziek, en ook de door God gegeven talenten op muzikaal gebied, **zijn** ons in bruikleen gegeven om er uit te halen wat er in zit. En daarom **is** het **zaak** dat we op een goede manier woekeren met de muzikale talenten die **een** gemeente rijk is. Dat stelt eisen aan de **organist**, die moet zorgen dat hij zijn vaardigheden verbetert en op peil houdt. Bet stelt **ook eisen** aan de **kerk** in haar geheel. Ik bedoel dan dat de kerken mogelijkheden en **structuren** dienen te scheppen waarvoor de talenten zich kunnen ontplooien.

Diploma's?

De concept-regeling accepteert dat **er** organisten in allerlei maten en soorten zijn. Wel wordt er op gewezen dat het goed zou zijn wanneer kerkenraden in een beleidsnotitie opnemen dat alleen **organisten** benoemd worden die voldoende muzikale vaardigheden bezitten. De vaardigheden van organisten zijn objectief meetbaar. Zoals je ook objectief kunt vaststellen in hoeverre iemand (goed) kan lezen of rekenen. Het gaat **hier** dus niet om smaak of persoonlijke voorkeuren voor bepaalde **muziekstijlen**. In de regeling wordt gepleit dat voor het kerkorganistschap (meer) gewerkt gaat worden met diploma's. Achterliggende gedachte is dus niet een onmenselijk **streven** naar perfectionisme. **Evenmin** dat er alleen plaats **zou** zijn voor professionele organisten. Het pleidooi komt voort uit andere motieven. Bet **kunnen** behalen van diploma's

betekentstimulansen voor de **orgel-**studie. Organisten kunnen naar concrete 'mijlpalen' toewerken. Ook biedt een **diploma-systeem** objectieve criteria. Het is niet voor niets dat het werken met diploma's in de maatschappij zeer gebruikelijk is.

In de regeling wordt voorgesteld met drie **verschillende** functies te werken:

- Functie A: uit te voeren door een **vakmusicus**, gebaseerd op een arbeidsovereenkomst.
- Functie B: uit te voeren door een goed geschoolde **niet-vakorganist**
- Functie C: uit te voeren **door** een organist die in het bezit is van **een** certificaat dat voldoet aan minimum-eisen.

Elke kerkelijke gemeente zal moeten bepalen welke van de drie functies het best bij haar past. **Daarbij** zullen verschillende factoren een **rol** spelen, mals de grootte van de **gemeente** en het orgel. De meeste kerken **zullen** te maken hebben met **organisten** die op het niveau van functie C spelen. Het betreft dus de organisten die minimaal in het bezit zijn van het **VGK-certificaat A**. Het niveau van dit certificaat is het absolute minimum waar een organist aan moet voldoen. Tot de **minimum-eisen behoort** bijvoorbeeld dat een organist **alle** psalmen en **gezangen** (**correct**) moet kunnen begeleiden. Als hij dat niet kan, kan hij nooit **als** begeleider van de **gemeentezang** optreden. Iemand die niet kan lezen, **zal** immers **nimmer** als voorlezer **kunnen** fungeren. De kerkenraad zal in een beleidsnotitie nauwkeurig moeten omschrijven wat de taken van de organisten **zijn**. Voorbeelden van de **taakomschrijvingen** voor de drie verschillende functies worden in *Eredienst* gegeven.

Diverse aandachtspunten

Bij het opstellen van een beleidsnotitie en regeling komen als vanzelf

diverse **vragen** op tafel te **liggen**. Een vraag **is** bijvoorbeeld hoeveel organisten er benoemd moeten worden. Er wordt gewezen op het belang dat de **kerkenraad** het **aantal organistenplaatsen** vastgesteld heeft, zodat bij het benoemen van organisten niet een **ad hoc-beleid** gevoerd wordt. Als algemene richtlijn wordt geadviseerd twee organisten en eventueel een **hulporganist** te benoemen. Met **name** voor organisten **zonder** diploma's of met een certificaat is dat een goede **situatie**. Bovendien heeft de kerkenraad dan niet met teveel organisten te maken die op **kerkmuzikaal** gebied moeten adviseren.

Een ander punt is wat een kerkenraad het **beste kan** doen wanneer er in eigen gemeente te weinig bekende organisten zijn. Er wordt geadviseerd om in dat geval niet de minst-slechtspelende organist te benoemen. Dat gebeurt in de **praktijk** wel veel, **maar** op den duur blijkt dat zowel voor de organist als voor de gemeente niet bevredigend te **zijn**. Een kerkenraad kan dan beter in een naburige gemeente op **zoek** gaan naar geschikte **kandidaten**.

Een volgend belangrijk punt voor veel kerkenraden is de vraag of **een** organist een financiële **vergoeding** moet ontvangen, en hoeveel dat dan **zou** moeten **zijn**. In *Eredienst* wordt een overzicht met toelichting gegeven van de kosten die een gemiddelde amateur-organist, die serieus met zijn **taak** bezig is, per jaar maakt. Het blijkt jaarlijks om een bedrag van f 1.750,00 te gaan. Bij het maken van een beleidsnotitie moet ook aandacht besteed worden aan de verhouding **tussen** enerzijds de organisten en anderzijds de kerkenraad (en eventuele commissies als de liturgie- en orgelcommissie). Ook op dit punt heeft de praktijk uitgewezen dat **veel** problemen **en narigheden** voorkomen kunnen worden door de 'rechten en plichten' duidelijk te **omschrijven** en vast te **leggen in een** regeling voor de **kerkmuziek**. Ook ten aan-

zien van **dit** onderdeel worden zinnvolle suggesties gedaan.

Besluit

In dit artikel zijn slechts een paar zaken uit de regeling **summier** naar voren gehaald. Wie uitgebreider geïnformeerd wil worden, dient het nummer **van** het blad *Eredienst* (26ste jrg nr. 1, februari 1999) te raadplegen.

Ik hoop dat veel kerken met de regeling aan het werk zullen gaan. De lofprijzing van de gemeente en de kwaliteit daarvan verdienen uiteraard onze aandacht, ook door te komen tot een goede regeling voor de **kerkmuziek**.

Exemplaren van de regeling (c.q. het februarinummer van *Eredienst*) kunnen eventueel besteld worden door f 10,00 (per exemplaar) over te maken op giro-nummer 31 05 504 t.n.v. VGK te Leeuwarden, o.v.v. 'Regeling Kerkmuziek'.

Dr. J. Smelik is hymnoloog/musicoloog en woont in Zuidhorn.

Drukwerk.....

 de Bunschoter bv
drukkerij

Postbus 10 - 3750 GA Bunschoten-Spakenburg
Tel (033) 299 7999 - Fax (033) 2997 9 98

**Conflicten,
botsende standpunten...**

HAITSMA Mediation

ir. W. Haitsma n.m.i.-mediator
79 8861 JJ Harlingen
tel. (0517) 413217 fax (0517) 417995
e-mail: haitsma.man.ass.@wxs.nl

MEDIATION

*een wezenlijk andere manier
voor het omgaan met geschillen*

Lied 778:

JEZUS,

OM UW LIJDEN GROOT

Afgezien van het Geneefse psalter, is het aantal uit het Frans afkomstige liederen in het *Liedboek voor de Kerken* erg klein. Van de 491 gezangen zijn slechts vijf uit het Frans vertaald. Een daarvan is het lied van deze week: 'Jezus om uw lijden groot'. (De andere liederen van Franse herkomst zijn 88, 258, 324 en 478).

Dit lied is echter een bijzonder vrije bewerking van het oorspronkelijk lied dat door Eugene Bersier (1831-1889) werd gedicht. Deze protestantse predikant was geestverwant van de Reveilman Alexandre R. Vinet, en behoorde tot de bekendste kanselredenaars die Frankrijk in de negentiende eeuw heeft voortgebracht. Na zijn studie in Genève, Halle en Göttingen werd Bersier in 1858 predikant aan de Chapelle Taitbout, een belangrijk centrum van het Franse Réveil. In 1874 stichtte hij te Parijs de 'Eglise de l' Etoile'. Drie jaar later sloot Bersier en zijn gemeente zich aan bij de Eglise nationale. Bersier dichtte diverse liederen voor de 'Etoile'-gemeente. Het lied 'Jésus, au nom saint et doux' is daar één van. Jan Wit kende dit zevenstrofje uit *Louange et Prière* (Parijs 1939), een bekende bundel die tot ver na de Tweede Wereldoorlog herdrukt werd. Dit liedboek werd ook in de Waalse gemeente in Nijmegen gebruikt waar Wit van 1948 tot 1967 predikant was.

Litanie

Wit publiceerde de bewerking van Bersiers lied in zijn bundel *Ministériale* (Haarlem 1966, p. 73-74)). Het draagt daar het opschrift: *Een litanie voor de stille week*. Deze ti-

tel geeft aan met wat voor soort lied we te maken hebben. Een litanie is een reeks smeekbeden, afgewisseld door een responsie (= een kort antwoord van koor of gemeente). Bersier gebruikte in zijn lied als antwoord-regel: 'Nos âmes t'implorant!' Jan Wit heeft gekozen voor een veelgebruikte responsie in litanie-gebeden, namelijk het 'kyrie eleison' Meer, ontferm U). Met deze uitroep, die al in de vroeg-christelijke kerk bekend was, eindigt elk couplet Evenals andere acclamaties uit de Vroege Kerk, die we onvertaald gebruiken (maranatha, halleluja, hosanna, amen), kan het 'kyrie eleison' onvertaald gebruikt worden.

Door zijn eenvoudige bewoordingen en het gebruik van de refreinregel 'kyrie eleison' sluit het lied van Wit aan bij een groep geestelijke volksliederen uit de Middeleeuwen, de zogenaamde 'leisen' (deze naam afgeleid van het kyrie-leis). Het bekendste voorbeeld is waarschijnlijk 'Nu zijt welkome' (LvK 145). Wie het lied 'Jezus, om uw lijden groot' doorleest, ontdekt dat diverse momenten uit het passieverhaal aan de orde komen: de intocht in Jeruzalem (vers 2), de zalving (vers 3), de instelling van het avondmaal (vers 4), Christus in Gethsémane (vers 5), Christus voor de Raad (vers 6 & 7), de geseling en kroning met een doornenkroon (vers 8), en tenslotte de kruisiging (vers 9 en 10).

De smeekbede, het 'kyrie eleison', bepaalt ons erbij dat de hele lijdensweg (dus alle momenten daaruit) van Christus niet los staat van het dragen van Gods toorn tegen de zonden van het menselijk geslacht. In het eerste vers wordt het 'thema' van het lied gerepresenteerd. In de

overige verzen wordt verhaald hoe Christus aan de ingang, in de doorgang en bij de uitgang van lijden het recht van God volbracht heeft.

Melodie

Geheel in overeenstemming met de eenvoud van de tekst, blinkt de melodie uit in ongecompliceerdheid. Zowel ritmisch als melodisch gebeurt er weinig. Toch heeft de melodie een enorme zeggingskracht, die naadloos aansluit bij de litanietekst. De melodie krijgt een klagend karakter onder meer door de halve toonsafstand waarmee de regels 1 en 3 beginnen. Ook de opvallende kwintsporging in de regels 3 en 4 ('..leven en uw..') gevolgd door het korte melisma (c.q. twee achtste noten op één lettergreep) dragen daar aan bij.

Hoewel de melodie slechts vier regels kent, zijn toch de eerste en derde regels identiek. Ook de regels 2 en 4 zijn nagenoeg gelijk. In feite worden dus in elk couplet de eerste twee melodieregels herhaald. Helemaal wanneer alle coupletten van het lied gezongen worden, gaat de kracht van herhaling een rol spelen, en krijgt de melodie een enorme impact.

Het introverte, smekende karakter van de melodie kan men overigens grondig vernielen door de melodie in een te snel tempo te nemen. Zing (en speel) de melodie dus in een laag, gedragen tempo, waarbij de kwartnoot (dus niet de halve!) tel-eenheid is!

Gebruik

Vanzelfsprekend kan dit lied prima fungeren in de tijd voor Pasen. Op Goede Vrijdag zou men het lied

INTERNATIONAAL GEREFORMEERD

R. ter Beek

B boekbespreking

Oktober 1997 vergaderde de Internationale Conferentie van Gereformeerde Kerken (Engelse afkorting ICRC) in Seoul, Zuid-Korea. Dat was de vierde keer. De volledige notulen van deze vergadering en alles wat daaraan vastzit waren al snel beschikbaar en voor iedereen te koop. Je moet er wel Engels voor kunnen lezen.

Het eigenlijke verslag van de zestien zittingen van 15 - 23 oktober is te vinden in de eerste afdeling van de *Proceedings* (5-43). Daarna volgen de toespraken en rapporten (47-105), de vijf referaten (109-209) en verschillende extra's, zoals de bijgestelde Statuten en Regelingen, een adressenlijst en verschillende indexen (213-243). De conferentie is tamelijk grondig verslagen in de Nederlandse christelijke pers. Daarom wil ik niet te veel stilstaan bij de inhoud. Ik licht er twee punten uit: het bedanken als lid van de Free Reformed Churches van Australië en de evangelieverkondiging aan het joodse volk. Overigens is de Orthodox Presbyterian Church in de Verenigde Staten gastvrouw voor de volgende conferentie, in 2001.

Australische kerken bedanken

De genoemde Australische kerken - indertijd waren ze initiatiefnemers voor de ICRC - hebben op hun synode te Kelmscott 1996 besloten zich terug te trekken; schrijven ze, voornamelijk omdat 'het lidmaatschap van de ICRC voor de Free Reformed Churches of Australia de eensgezindheid en de eenheid in de kerken niet bevorderde' (p. 104). De reden om te bedanken was niet dat het lidmaatschap onschrijftuurlijk zou zijn, maar - zoals ds. C.

Bouwman voorjaar 1998 ten onstaan van de synode van de Canadese gereformeerde kerken in Fergus (Ont.) zou verklaren - 'omdat de interne verdeeldheid ons en te hoge prijs was voor het lidmaatschap van de ICRC'. Vanaf het moment dat de Australische kerken lid waren geworden in 1983 is er steeds bezwaar gemaakt. Toen de synode van Kelmscott in 1996 uit drie van de negen kerken opnieuw bezwaarschriften en voorstellen over deze zaak te behandelen kreeg, is besloten het lidmaatschap te beëindigen.

Ds. Bouwman heeft in Canada uitgelegd, dat een belangrijke oorzaak van de verdeeldheid rond de ICRC was dat de Australische kerken er al jaren lang naar streven de Presbyterian Church of Eastern Australia (PCEA) als ware kerk te erkennen. Dat is nog steeds niet gehikt. Maar de PCEA is ook lid van de ICRC en de lidkerken beschouwen elkaar als trouwe kerken van Christus. Dat ging wringen. Dit 'ja' (binnen de ICRC) en 'nee' (in de wederzijdse relatie) tegelijk gaf grote spanning.

De Conferentie schreef terug: 'het ziet er naar uit dat u zich niet terugtrok vanwege bezwaren tegen de ICRC'. Ze stelde zich daarbij bescheiden op: 'we dringen er bij u op aan u opnieuw bij de ICRC aan te melden, wanneer u vindt dat dit gepast en nuttig is' (p. 105). Het was

de eerste keer dat een lidkerk zich terugtrok.

Ds. Bouwman zei in zijn hierboven geciteerde toespraak dat deze beslissing inderdaad de rust en de eensgezindheid in de Australische zusterkerken heeft gediend. Ondertussen leggen de Australische kerken zich vooral toe op zusterkerkrelaties in de eigen regio: de FCEA, de Free Reformed Church of the Philippines, de Reformed Churches of New Zealand en de Gereja Gereja Reformasi Indonesia.

Evangelieverkondiging aan het joodse volk

De ICRC van Zwolle 1993 had een zendingscommissie benoemd met o.a. de opdracht contact te leggen tussen de lidkerken die zich bezig houden met evangelieverkondiging aan het joodse volk. Drie lidkerken gaven aan deel te nemen in de organisatie Christian Witness to Israël, een vierde ondersteunde een zendeling in Israël via een stichting. De Gereformeerde Kerken in Nederland (vrij gemaakt) schreven in hun reactie dat het onderwerp 'evangelieverkondiging aan het joodse volk' geen punt van bespreking vormde onder hun zendende kerken (p. 67f).

Op voorstel van dr. Graham van de Free Church of Scotland kreeg ds. John Ross van Christian Witness to Israël gelegenheid de conferentie toe te spreken over Gereformeerde Kerken en de evangelieverkondiging onder Joden (p. 17). Dit gebeurde op 20 oktober. Hij zei dat de Schotse kerken dit werk hebben opgepakt onder invloed van mensen als Andrew Bonar en R.M.

McCheyne. Dat werd niet ingegeven door een bepaald eindtijdscaenario, maar door de in de belijdenis-

sen verwoorde overtuiging dat zending bij de **kerk** hoort. Dit deel van **onze** missionaire **verantwoordelijkheid** **mogen we** volgens hem niet **verwaarlozen**. 'Doen we dat wel, dan zeggen we daarmee of dat het evangelie niet geschikt is voor de Joden of dat de Joden niet geschikt zijn voor het evangelie. Het eerste is een belediging voor de **Jaren**, het tweede is discriminerend ten opzichte van de Joden.' Volgens ds. Ross is het hoog tijd voor een **gemaakt** getuigenis tegenoverhe? joodse voik (p. 33).

De opdracht van de **zendingscommissie** om contacten te leggen **as** sen kerken die bezig **zijn** met **evangelieverkondiging** onder Joden werd verlengd, en de commissie kreeg **de** opdracht ervoor te zorgen dat er op de volgende conferentie een stuk wordt gepresenteerd niet alleen over evangelieverkondiging in Israël, **maar** ook onder Joden elders (p. 23). Het zal vooral over de bijbelse en theologische kant van deze zaak moeten **gaan** (p. 38). Het ziet er naar uit, dat **evangelie-**

verkondiging onder het joodse volk een vaste plek krijgt op de internationale gereformeerde **zendingsagenda**. Een goede **zaak**.

Interessante referaten

De referaten gaan over 'Schriftuurlijke uitgangspunten voor gereformeerde zending' (M.T. Bube, **Orth. Presb. Church**), 'Vrouwen in het ambt; in het bijzonder **diakonessen**' (Soon-Gil Hur, **Presb. Church** in Korea), 'Schriftuurlijke uitgangspunten voor de verhouding tussen **kerk** en staat' (R.C. Beckett, **Evang. Presb. Church of Ireland**), 'Uitdagingen van de charismatische beweging aan de gereformeerde traditie' (R.B. Gaffin jr., **Orth. Presb. Church**), 'Bediening van het Woord ander aanhangers van het hindoeïsme, boeddhisme, jainisme en Zarthustra' (D. John, **Free Church of Central India**).

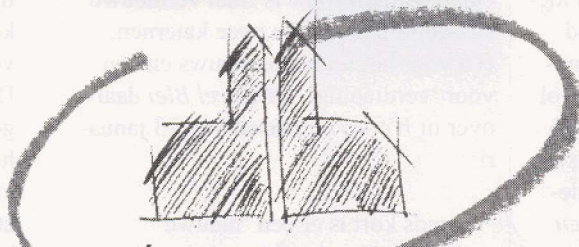
Stuk voor stuk interessant en **soms** verrassend actueel. Dat gold trouwens ook voor veel referaten op de vorige conferenties. Toch wordt er

in lopende discussies in Nederland weinig naar verwezen. Acta of Notulen **zijn** ook niet de goede plaats om een referaat te publiceren. Ik stel daarom voor, daar in het vervolg een aparte publicatie van te maken. En zou het verder niet goed zijn voor de bekendheid van wat er op de conferentie gebeurt, dat in elk geval de referaten standaard in een Nederlandse vertaling of bewerking als kopij worden aangeboden aan de pers alhier?

Besproken: Proceedings of The International Conference of Reformed Churches October 15-23, 1997 / Seoul, Korea, Neerlandia/Pella: Inheritance, [1997]; paperb., 243 blz.; ISBN 0-921 100-73-6; prijs US\$ 8.90. Distributie in Nederland: boekhandel Goedhart, Zwolle. De notulen en de ledenlijst (niet de referaten) zijn ook te raadplegen via het wereldwijde web: <http://ourworld.compuserve.com/homepages/vrcjanssen/vrcrc.htm>. Via deze website zijn ook de aangesloten kerken te bereiken.

Ds. R. ter Beek is predikant van de Gereformeerde Kerk van Capella aan den IJssel-Noord.

donatus

Verzekert
van **A**avondmaalstel tot **Z**adeldak
alles onder uw kerkelijk dak!

Verzekerd zijn bij **Donatus** is een geruststellend gevoel.
Al sinds 1852 dé verzekeraar voor uw **kerketijke eigendommen**,
maar ook voor **al uw** andere verzekeringsaangelegenheden.
Vraag vrijblijvend onze brochure of offerte of **maak een afspraak** voor
een vrijblijvend persoonlijk gesprek.

Postbus 500
5240 AM Rosmalen

Hoff van Hollantlaan 8
Tel. 073 5221700 - Fax 073 5221717

G E L O O F W A A R D I G V E R Z E K E R D

M meegelezen

Na de secularisatie

Ds. J. Jonkman stelde in De Wekker van 22 januari de vraag hoe het leven er uit zal zien wanneer het christelijk geloof niets meer voor de mensen betekent:

De secularisatie is bezig haar voltooiing te naderen. Wat komt er na de secularisatie? Daarin is de Bijbel helder. Kort gezegd komt het leven na de secularisatie hierop neer: de mensen leven bij de dag. Pluk de dag want morgen kunnen we sterven. Niet dat men er mee rekent dat men morgen kan sterven. Men rekent er mee dat men morgen weer de dag kan plukken. Maar de verdrongen doodsangst leidt tot onvermogen om werkelijk te leven en dat onvermogen vertaalt zich in huwen en ten huwelijk geven, in economisch bezig zijn, in het jagen naar invloed en rijkdom. Het geld bepaalt het denken en handelen. Dat leidt onherroepelijk tot een toenemende gewelddadigheid. God heeft de wereld van vóór de zondvloed verdelgd omdat de aarde vol was van geweldenarij (Genesis 6). In o.a. Mattheüs 24 tekent Christus de ontwikkelingen in de samenlevingen van de eindtijd. De dagen van Noach keren terug (Matth. 24:37-39). De tekening van de Romeinse samenleving in de dagen van de apostel Paulus in Romeinen 1:18-32 krijgt bedreigende actualiteit. Secularisatie: de band met God is doorgesneden. Het begin van dit proces ligt in de zondeval in het eerste paradijs. Het Evangelie en de geboden van God zijn een remmende factor geweest in de doorwerking van het kwaad. Het Evangelie wordt weggewerkt, de geboden van God worden vervangen door regels van mensen en even er-

vaart de mens die God vaarwel heeft gezegd bevrijding. Geseculariseerde politieke partijen krijgen grote aanhang. Maar het proces gaat verder. Satan en zijn demonen rusten niet. Er gaat een onophoudelijke beïnvloeding op de samenleving uit van het rijk van de duisternis, corruptie en bedrog. Het rijk van de satan is een uiterst gewelddadig rijk. Het einde van dit proces is de totale ontbinding van de samenleving. Het recht zal struikelen op de straten. De fundamenten worden afgebroken en overblijft anarchie, geweld, sluwheid, bedrog. In de wereld aan het eind van de 20e eeuw liggen de voorbeelden voor het grijpen. Dit proces is in werking. Het is het reeds door Jezus en Paulus beschreven proces van de wetteloosheid en van de wetteloze mensen.

Trouw en de religie

Het dagblad Trouw is fraai vernieuwd en heeft nu dagelijks twee katernen, één voor het feitelijke nieuws en één voor 'verdieping'. Dr Karel Blei daarover in Woord en Dienst van 23 januari:

Sinds kort is er een 'nieuwe' Trouw. Keurig is de vernieuwing van tevoren aangekondigd en beargumenteerd. In niet minder dan drie uitvoerige redactionele vervolgartikelen van de hand van Willem Schoonen. De 'eigenlijke' krant (minus de bijlagen) is voortaan gesplitst in twee katernen. De ene, kort en zakelijk, is er voor het nieuws, de ander ('de Verdieping') voor wat bredere stukken over – zo heet het – 'wat de samenleving beïnvloedt', oftewel: 'wat Trouw belangrijk vindt'. De 'kerkpagina' is verdwenen. Die

was eigenlijk al weg, maar nu is dat, eindelijk ook de naam veranderd. De pagina heet voortaan: 'religie en filosofie'. Verbreding van de aandacht? Nee, de aandacht is verschoven. Naar andere geestelijke stromingen, andere religies, levensbeschouwingen in het algemeen. De kerken zelf zijn niet interessanter meer. Die lopen immers toch maar leeg?! Ze kunnen geen 'machtwoord' meer spreken. Ook de krant kan dat trouwens niet meer. We zijn vandaag 'zoekende' gorden.

Ik herken dat. Deze krantvernieuwing, met alles wat er al aan voorafging, typeert het geestelijk klimaat van onze tijd. Goed ook dat ze zo uitdrukkelijk en uitvoerig is toegelicht. Toch voel ik mij er onbehagelijk bij. De indeling in twee katernen herinnert mij aan de scheiding tussen 'feiten' en 'wadden', zoals Lesslie Newbigin die inder tijd heeft aangewezen als kenmerkend voor onze, uit de Verlichting voortgekomen, westerse cultuur. De feiten: 'objectief, voor allen geldend, het openbare leven beheersend. De waarden (zoals gevoeld door geloof, religie): 'subjectief, wat mensen er privé op nahouden, en dus, natuurlijk, irrelevant voor het openbare leven. Newbigin heeft deze tweedeling scherp bekritiseerd. Terecht. Alsof in het 'objectief' vaststellen van 'feiten' niet ook al waarden meespelen! En alsof wat 'subjectief' mensen bezighoudt niet ook, als zodanig, een feit creëert, van belang in en voor het openbare leven, het openbare debat! Trapt Trouw nu toch weer in & ze val? 'Religie en filosofie' is in het vernieuwde Trouw naar de tweede katern verwezen. In de eerste katern, de ka-

tern van het feitelijke nieuws, hoort dit, zo is geoordeeld, niet thuis. Vreemd intussen: *Trouw* zelf spreekt over 'de religieuze ondergrond van hedendaagse verschijnselen.' Dus: je kunt de actualiteit niet verstaan zonder die 'religieuze ondergrond' mee te bedenken. Zonder dat kan het niet niet als feit worden gepresenteerd. Waar blijf je dan met je indeling in twee katernen?

Jammer dat Jaffe Vink (door Schoonen geciteerd) zo badinerend spreekt over andere kranten, die ook weer wat meer 'aan religie willen doen'. Zij doen dat, zegt hij, 'op traditionele wijze'. 'Een beetje aandacht voor kerkelijk nieuws. Een boekbespreking. Een foto van de Dalai Lama'. Wat is er eigenlijk mis met een religieus leider, als illustratie bij een nieuwsitem? Is aandacht voor kerkelijk nieuws zo misplaatst? Kun je serieus over de 'religieuze ondergrond' van de actualiteit spreken, als je de georganiseerde uitingsvormen van religieus leven (zoals de kerken) in je nieuwsberichten niet meeneemt?

DE REFORMATIE

Thema-nummer

"Asielzoekers"

verschijnt 27 maart a.s.

bel: 0113 - 215591
voor extra nummers.
f 2.50 (excl. porto).

Bedankt voor Bergentheim: R. de Graaf te Rouveen.

Beroepen te Assen-Noord: T.K. van Eerden te Zuidhorn; te Hoogkerk: A.H. Driest te Zeist; te Nijmegen: Ph. Troost te Driebergen-Rijsenburg; te Staphorst: G.J. Klapwijk te Doetinchem i.c.m. Doesburg; te Venlo: J.A. Roose te Brouwershaven

Aangenomen naar Roden: Jac Ophoff te Siegerswoude-Frieschepalen, die bedankte voor Hatten en voor Ridderkerk.

Ds. J.F. Heij overleden

Zaterdag 27 febr. jl. is ds. J.F. Heij, emeritus-predikant van de kerk van Amersfoort-Centrum, op de leeftijd van 79 jaar overleden. Johannes François Heij werd op 22 augustus 1919 geboren. Na een studie theologie deed hij 26 maart 1944 intrede in de kerk van Langerak, waar hij zich in 1945 vrijmaakte. Ds. Heij verbond zich in 1947 aan de gemeente Hasselt vanwaar hij in 1955 naar Drachten ging. Vervolgens was hij van 7 november 1965 tot aan zijn emeritaat op 1 oktober 1984 predikant van Amersfoort-Centrum. Ds. Heij heeft lesgegeven aan de Gereformeerde Kweekschool Amersfoort.

Kerkdienst

Zeewolde. De kerkdiensten in het verbouwde kerkgebouw De Schuilhof, Elzenlaan 2, beginnen om 10.30 uur en 16.30 uur.

Gemeenteschets

Zwolle. Drie bijbelstudiebonden bieden hun leden de zevende gemeenteschets aan. Het thema is 'Hoe gewoon is de doop', Prof. dr. J. van Bruggen is de auteur. Info: mw. G. van Gennep-Moeken, Schipborgerweg 75, 9471 PR Zuidlaren.

U uit de kerken

Appèl over de zondag

Nieuwegein. De kerkenraad van Nieuwegein gaat bij de aanstaande generale synode in Leusden appèl aantekenen tegen een uitspraak van de particuliere (provinciale) synode van Utrecht, over opvattingen van ds. D. Ophoff over de zondag. Ds. Ophoff had in een preek de zondag aangeduid als een 'goede menselijke instelling die zoveel mogelijk onderhouden moet worden', maar waarvoor 'geen goddelijk werkverbod' geldt. De classis vond de opvatting van ds. Ophoff aanvaardbaar, maar de particuliere synode was het daarmee niet eens. Die oordeelde vorig jaar dat ds. Ophoff dit zo niet in een preek had mogen zeggen.

Beroepbaar*

Kandidaten:

H.B. Bondt, Oostercluft 59, 8332 DB Steenwijk, 0521-516409
M.F. Verhoeff, Heemskerckstraat 91, 8023 VJ Zwolle, 038-4541238
K. van Hoek, Oudestraat 78-1, 8261 CT Kampen, 038-3313568

Verder is beroepbaar

Drs. B.A. Zuiddam, Rutgerskamp 74, 3853 ES Ermelo, 0341-563802
Dn. H. ten Brinke, Boddemate 23, 8014 JJ Zwolle, 038-4659759 (vanaf 15 maart)

Eveneens zijn beroepbaar de volgende predikanten:

C. van Breemen, Westercluft 192, 8332 AK Steenwijk, 0521-519008
J. de Wolf, Mignonpad 22, 3816 ET Amersfoort, 033-4728793
P.F. Lameris, Curiestraat 42, 7909 BT Hogeveen, 0528-233481

* Nieuwe opgaven en wijzigingen: H. Prins, tel. 038-3331335.

De Raad van de **Geref.Kerk** te Spakenburg-Zuid deelt mee dat drs. H. ten Brinke, **sinds 1991 in zijn** dienst als zendeling-docent voor de Eglise **Réformée Confessante au Congo**, vanaf 15 maart a.s. eventuele beroepen in overweging kan nemen. Adres: **Boddemate 23, 8014 JJ Zwolle**, tel. (038) 465 97 59, e-mail **tenbrinke@plant.nl**.

Generale Synode Leusden

De vergaderingen van de synode zullen beginnen op woensdag 7 april 1999. De bidstond zal D.V. worden gehouden op **dinsdag 6 april 1999** in het kerkgebouw "De Koningshof", Blekerij 33, Leusden, aanvang **19.30 uur**.

De sluitingsdatum voor het indienen van **stukken** voor de agenda is vastgesteld op 17 maart 1999. De synode zal zelf beoordelen of zij na de sluitingsdatum in bijzondere gevallen nog **stukken** zal aanvaarden en in behandeling nemen. Het is dringend gewenst om in ieder geval voor deze sluitingsdatum aan de **samenroepende kerk een** aankondiging te zenden van nog in te dienen **stukken**, met **een** omschrijving van de inhoud.

Het postadres is als volgt:
Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland - Leusden 1999
Postbus 254
3830 AG Leusden.

Kort verslag Curatorium TU-Kampen

Meer dan een beroepsopleiding
Het curatorium van de Theologische Universiteit in **Kampen verga-**dert minder **dan** vroeger. Er zijn heel wat **zaken** die nu door de Dagerlijkse Leiding worden afgehandeld (meestal in samenwerking met verschillende **bestuurscommissies**). Om die reden verschijnt er niet zo vaak een "kort verslag" in de pers. Om de kerken die de universiteit onderhouden toch regelmatig op de

hoogte houden van wat er in **Kampen** gebeurt, zullen voortaan ook andere middelen worden benut zoals advertenties in de pers en kwartaalberichten voor de plaatselijke kerkbladen.

Verder is in de vergadering van het curatorium van januari j.l. besloten aan de kerken te vragen **zondag 26 september 1999 een "Schoolzondag"** te houden. Het is de bedoeling dat dit een jaarlijks gebeuren wordt: op de zondag **vóór** de Schooldag in de **kerken niet alleen** voorbede voor de universiteit, maar ook een preek **over het belang van een eigen gereformeerde opleiding, betrouwbare prediking en gereforméerd theologisch onderzoek** (resultaterend in wetenschappelijk **ver-**antwoorde **bijbelverklaringen**, actuele studies over de leer en het ambt, verhelderende werken over en uit **de geschiedenis van de kerk**).

Universiteit

Op de laatste curatorenvergadering is nog eens **diepgaand** gesproken over de **vraag** of en waarom de gereformeerde **kerken** nu eigenlijk een wetenschappelijke **opli-**dng voor de dienst van het Woord willen.

Directe aanleiding daartoe **was een** bezoek aan Kampen door de inspectie "Hoger Onderwijs" van het ministerie. De **universiteit** is een door de overheid erkende instelling voor wetenschappelijk **onderwijs**. Ook al ontvangen we **geen** subsidie, die erkenning willen **we** graag behouden. De curatoren hebben nog eens nadrukkelijk verklaard dat zij van oordeel zijn, dat Kampen meer een HBO-opleiding moet wezen. De **kerken** zijn alleen maar gebaat bij kwalitatief **gedegen** onderwijs en voortgaand theologisch onderzoek. Tegelijk is het onze **roe-**ping met de mogelijkheid die de Bere geeft ook dienstbaar te zijn naar buiten toe, zowel in eigen land als daarbuiten.

Curatoren hebben **dan** ook de opdracht gegeven **wérk** te **maken** van de diverse vereiste regelingen. Er is op dit gebied een achterstand in te

halen. Alleen wanneer de gereformeerde identiteit in geding **w u komen**, kunnen we **niet** langer meewerken.

Omdat de Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Apeldoorn voor vergelijkbare opgaven staat, zal zowel onderwijs-technisch als **inhoudelijk** zoveel mogelijk worden **gamen-**gewerkt.

Nieuwe opzet schooldag
Er komt niet **alleen** een nieuwe "Schoolzonag", maar er **bestaan ook plannen** voor een andere "Schooldag". In september a.s. **zul-**len in een paar gebouwen de bekende samenkomsten als voorheen worden gehouden.

Naast de **jeugdsamenkomst** in de Nieuwe Kerk komt er een bijeenkomst **voor** de kinderen van de basisschool, samen met hun ouders. Nieuw is ook de mogelijkheid om **zelf** in de collegebanken plaats te nemen voor het volgen van minicolleges. In de plaatselijke kerkbladen volgen hierover nadere mededelingen.

In de bemanning van het curatorium is voor de GS Leusden nog een kleine verandering gekomen: ds. M.J.C. Blok wordt tot de GS vervangen door dr. P.H.R. **van Houwelingen** uit Nijkerk.

Voor het curatorium,
A. de Snoo

OVERWEGING

heeft u wel eens
overwogen om een
advertentie in
De Reformatie
te plaatsen?

Bel 0113 - 21 55 91

